

РÆСТДЗИНАД

Газет цæуын райдыдта 1923 азы 14 мартыйы – газета издается с 14 марта 1923 года

2024 азы 21 марты — тæргæйтты майы 21 бон, цыппæрæм

Аргъ 10 сомы

- 2 ДЕНДЕНИЗДИНАД
Сæ гæнæнтæ фæуæрæхдæр сты
- 3 АППАРИНАГ ФÆТК
Цæгмæй ма уыдзыстæм аланты фæдонтæ
- 4 СПОРТИВОН ФИДИУДÆГ
Аивадон гимнастикæ

www.rastdzinad.ru
vk.com/club217633221
t.me/gazetarastdzinad1923

Ахуырад

Профессион дæсныдзинады равдыст

Цæгат Ирыстоны паддзахадон базардон-экономикон колледжы кадджы уавæры байгом профессион дæсныдзинады чемпионаты регионан кæрæххæн. Уым хицæд цæгирты сæ дæсныад равдыстой нæ республикæйы профессион ахуырадты колледжтæ.

Уыдонимæ — Цæгат Ирыстоны медицинон колледж, Дзæуджыхъæуы 5-æм профессион училищæ, Цæгат Ирыстоны педагогон колледж æмæ иннæтæ. Уыдонæй дарддæр, æрбацауæг адæмы сæ продукцимæ базонгæ кодтой акционерон æхсæндтæ «Бавари», «Дельта», «Омега», «Колос», «Вершина», супермаркеттæ «Стейтон», «Наш» æмæ иннæтæ. Профессион дæсныдзинады чемпионаты регионан кæрæххæны архайджытæ æмæ сæ продукцимæ базонгæ сты РЦИ-Аланийы Сæргълæууæг Сергей

Меняйло, Хицауады Сæрдары хæдидæг Платы Альбина, ахуырад æмæ наукæйы министр Алыбегты Эллæ. Уыдон бабæрæг кодтой алы цæгир дæр.

Кæд къæвда æппындæр не 'рынцад, уæддæр нæ бахъыгдардта чемпионаты архайджыты. Базардон-экономикон колледжы студентты кадджыты коллектив йæ аивадæй срæ-

сугъд кодта ацы мадзал. Æрбацауæг адæм разыйæ баззадысты чемпионаты архайджыты цæттæдзинадæй.

ГÆБУАТЫ Галинæ

Видеоконференци

Уæрæсейы тыгъдадон рæзтæн

Нæ бæстæйы Хицауады Сæрдар Михаил МИШУСТИН Уæрæсейы тыгъдадон рæзты фарстаты фæдыл цы стратегон сесси скодта, уым видеобастдзинады фарцы архайдта РЦИ-Аланийы Сæргълæууæг Сергей МЕНЯЙЛО дæр.

Федералон министрты кабинеты разамонæг, сесси гом кæнгæйæ, куыд радзырдта, афтæмæй нæ бæстæйы Президент Владимир Путин Федералон Æмбырдмæ йæ ныстуаны фæзуатон бастдзинадты, регионты инфраструктурон гæрæнтæ фæныллæгдæр кæныны ахадындынад фæбæрæг кодта. Уымæй дарддæр, сæвæрдта чысыл горæттæм, хъæутæм, историон цæрæн бынæттæм хуызæнæн базиныны æмæ адæмы царды уавæртæ фæхуыздæр кæныны нысантæ. Регионтæ, комкоммæ бæстæйы арæнтыл чи ис, уыдон хуызæн исой æххуысы мадзæлттæ.

Михаил Мишустин куыд фæбæрæг кодта, афтæмæй ныры стратеги йæ тыхы ис 2019 азæй,

уæд æй æндæр уавæрты скодтой. Ног документи хуызæн бæрæггонд уой геополитикон сидтытæ, регионан æмæ муниципалон раззагдæр нысантæ. Уыдон бабæттын

нымайгæйæ, Уæрæсейы Президентты фæдзæхстæй бæстæйы Хицауад бакуыстой цалдæр ахсджиаг мадзæлыл. Михаил Мишустины ныхасмæ гæсгæ, уыдоны руаджы экономикæ нæ цуды, размæ цæуы. Ныртæккæ Уæрæсейы Хицауад æмæ регионты размæ лæууынц фыццагдæр Владимир Путин хуызæнæн æмæ социалон къабызы хицæндзинадтæй фæиппæрд уа нæ бæстæ дæр, субъекттæ дæр. Михаил Мишустины хуыздымæ гæсгæ, хуызæн фæзæвтæн сæ хъомыс фæтыхджындæр уа, сæйраг нысантæ царды рауадзыны охыл та паддзахадон æмæ муниципалон разамынд хуыздæргæнгæ цæуа.

РЦИ-Аланийы Сæргълæууæг æмæ Хицауады пресс-службæ

Æвзæрстыты фæдыл ныхас

Фæрныгдæр фидæныл схъæлæс кодтам

Кæронмæ ахæцца сты ацы азы Уæрæсейы Федерацийы Президентты æвзæрстытæ. Чи дзы архайдта, æрхуыдыдзинад æмæ патриотизмы æнкъарæнтæ равдисæг уыцы æвзæрджытæн æппæтæй раздæр стыр бузныг зæгъын. Иумæйагæй нæ цыгджын бæстæйы фидæныл схъæлæс кодтам.

Цæгатирыстойнæгтæ бæстæйы политикон царды сæйраг цаумæ бæрзонд зæрдæйы уаг дарынц, æмæ афтæмæй не 'мзæхонтæй бирæтæ æвзæрстытæм æрбацыдысты. Уæлдай зæрдæйагдæр арфæ кæнын нæ зынарг ветерантæн, хистæр фæлтæры минæвæрттæн, фыццаг хатт схъæлæсгæнгæ фæси-вæдæн, стæй æвзæрстытæм æппæт бинонтæй æрбацауæг адæймæгтæн.

Æвзæрстытæм цæттæ кæнын æмæ сæ æнæкæуылымпытæ арвиты рæстæг егъау куыст сæххæст кæныны тыххæй республикæйы хайæдты æмæ æвзæрæн къамисты æппæт уæнгтæн стыр бузныг зæгъын. Проект «ИнформУИК» æххæст кæнгæйæ, дзыллæтæн хабæрттæ комкоммæ уаггæй кæй хуысын кодтам, уый фæрцы æвзæрстыты æви нæ, уый аразгæ

уыд æвзæрæн къамисты алы уæнджы дæсныдзинадæй дæр. Ацы хуыддаг сыхах иттæг арахстджынаы сæххæст кодтат.

Æвзæрæн хайæдты базардон фæткæн фæдæттæ чи сарæзта, республикæйы муниципалон иугæндты уыцы сæргълæуджытæн, дзыллон хабархæссæг фæрæзты минæвæрттæн, энергетиктæн, бастдзинад аразджытæ æмæ алыхуызон ведомствæты куджытæн бузныг зæгъын. Куысты хæстæ биноныг сæххæстгæнгæ бархонтæй райгонд дæн.

Æвзæрæн кампани цæмæй æнæкæуылымпытæ ацæуа, уымæн фæдæттæ сарæзæ Цæгат Ирыстоны Хицауад æмæ Парламентæн, стæй комкоммæ республикæйы Сæргълæууæг Сергей Иванны фырт Меняйлойæн стыр бузныг зæгъын.

Хъæлæс кæныны æппæт æртæ бонны дæргы æвзæрстыты цыдмæ чи каст, хицæнæй мæ бафиппайын фæнды не 'ппæт уыцы цæстдарджыты куыст. Иумæйагæй иттæг ахсджиаг æмæ хъæугæ хуыддаг сарæзтам! Арфæ уын кæнын!

МОРГУАТЫ Жаннæ, Цæгат Ирыстоны Æвзæрæн къамисты сæрдæр

Пресс-конференци

Адæмæн — хæрзхъæд лæггæдтæ

«Цæрануатты-коммуналон хæдзарады куыстæй аразгæ у республикæйы цардджыты цардыуаг. Бирæ азы кæуырдзæвæны чи бахауд, уыцы къабаз абон æнтыстджын къахдæфтæ кæны. Сæйрагдæр та, адæмæн хæрзхъæд лæггæдтæ афойнадыл дæттын — æрдзон газ, нуазыны дон, рус, хъарм хæцца кæныны цардджытæ, уымæ, хæдзарон бырон ласыны хуыддаг дæр ахсджиаг у», — ацы ныхасстæй райдыдта йæ пресс-конференци РЦИ-Аланийы цæрануатты-коммуналон хæдзарады, артаг æмæ энергетикæйы министр ТАМАТЫ Майрæн.

Уаххæсджыты фарстытæн дзуаппытæ дæтгæйæ, министр дзырдта 2023 азы куысты бæрæггæнæнтæ æмæ хæстæгдæр фидæны нысантыл. Йæ ныхасмæ гæсгæ, 2023 азы министр адæмæн хæдзарады цыппар паддзахадон программæйы æмæ дæууæ национ проекты. Уыдоны бындурыл арæзт æмæ цалцæггонд æрцыд 186 æхсæнадон бынаты æмæ 422 бирæуæладзыгон хæдзары кæртытæ. Беслаены кæронмæ фæхæццæ кæны Уæлахизы парчы арæзтæ, Дигорайы дæр æртæ гектары фæзуатыл æрбынæттон уыдзæн фæлладуадзæн тæлл.

— Æппæт районтæ дæр архайдзысты ацы программæйы, афтæмæй ацы аз аивгонд æрцæудзысты 39 æхсæнадон бынаты, стыр куыстытæ цæудзæн республикæйæн зынарг историон бынат — Нары, — загъта министр. Донуадзыны фарстайыл дзургæйæ, Тамайы-фырт фæнысан кодта, лыггæнинаг фарстатæ бирæ кæй сты, фæлæ æппæты ахсджиагдæр нысантæ æнхæлмæ кæсынц Алагыры районы, куыд хæххон, афтæ быдыры хъæутæм дæр.

Нæ республикæйы ныртæккæ 145 хæдзары нымæдæрцæудзысты кæлæддзагыл. 2030 азмæ арæзт æрцæудзæн 78 мин квадратон метры бæрц ног цæран хæдзартæ. Ивгъуыд аз ног фатæртæ Мæздæджырайстой 101 бинонтæ, 27 — Дигорайы, 8 — Дзæуджыхъæуы æмæ иннæ районты. «Сыгъдæг бæстæ» — ацы программæйы бындурыл Мæздæгæн радтой æхсæз ног быронласæн сæрмагонд хæдтулгæйы æмæ кон-

тейнертæ. Джызæлмæ хæстæг арæзт цæуы, бырæттæ дихгонд æмæ æфснайд кæм цæудзысты, ахæм завод. Афæдзмæ-иу бакусдзæн алыхуызон бирæтты 150 мин тоннæйы.

— Хъармгæнæн рæстæг кæронмæ нæма ахæццæ, фæлæ фидарæй мæ бон зæгъын у: æнæкæуылымпытæй цæуы. Чысыл аваритæ-иу уайтагъд аиуварс кодтой куджытæ, — загъта министр æмæ дæнцæгæн æрхаста, фидæны хъармгæнæн рæстæгмæ Алагыры кæй скусдзысты 15 нырыккон модулон хъармгæнæны. Æппæт ифтонгæртæ дæр сты бынаты, æмæ сæ æмбырд кæнынц ныридæгæн.

— Æнæ паддзахады æххуысæй регионты бон хи фæрæзтæй нæу алывæрсыг куыстытæ сæххæст кæнын. Уымæ гæсгæ, Ирыстон Цæгат Кавказы æртæ регионимæ архайы паддзахадон программæты. Йæ домæнтæм гæсгæ хуызæн саразой паддзахадон нысануæгимæ унитарон куыстуат, стæй иумæйаг нымæйæн-информацион центр. 2024 азы кæронмæ нæ хъарутæ, нæ исбонд баиу кæндзыстæм æмæ нæ гæнæнтæ фæуæрæхдæр уыдзысты, — загъта министр.

2024 азы къабызы райрæзтæн радих кæндзысты æртæ миллиард сомæй фылдæр. Пресс-конференцийы ма ныхас кодтой æндæр ахсджиаг фарстатыл дæр.

ЦÆГЕРАТЫ Жаннæ

Хъаеуон хæдзарад

Талатæ арвыстой

«Россельхознадзор»-ы Цæгат Кавказы регионты иу-мæйаг управленийы пресс-службæйы хъусынгæни-нагмæ гæсгæ, ацы азы дыууæ мæймæ, фароны уыцы рæстæгимæ абаргæйæ, Цæгат Ирыстонæй бæстæйы иннæ регионтæм æрвыст дыргъбæлæсты талаты нымæц рауад аст хатты фылдæр.

«Ацы азы дыууæ мæймæ Цæгат Ирыстонæй бæстæйы иннæ регионтæм арвыстой дыргъбæлæсты 140988 талайы (ома, ивгъуыд азы, уыцы рæстæгимæ абаргæйæ, 8,3 хатты фылдæр). Фæткъуыйы талатæ Ирыстонæй æппæтæй фылдæр – 128363 талайы – арвыстой Стъараполы краймæ. Цæцæнмæ æрвыст æр-цыд гуырдыг балы (черешня) 500, чылауийы – 1945 æмæ фæткъуыйы 7680 талайы. Ирыстонæй Кæсæг-Балхæрмæ баластой фæткъуыйы 1500 æмæ фунду-кы 1000 талайы. Фæстагмæ амынд культурон талатæ Цæгат Ирыстонæй æндæр уæрæсейаг регионтæм фыццаг хатт æфтыцтæ æрæфы районы æрбынæттон-уæвæг хæдзарадæй», – фыст ис ведомствæйы хъу-сынгæнинаджы.

(«ТАСС»)

Æдасдзинад

Фæндæгтæ хъахъхъæндзысты донивылдæй

Куыд зонæм, афтæмæй Цæгат Ирыстоны цæугæ-дæгтæ арæхдæр раивылыц майы æмæ июны мæйты, хаттай сьрæзы тæссаг уавæртæ донмæ хæстæг фе-дералон фæндæгтæн. Цæмæй ахæм хабæрттай хызт уой, уый тыххæй фæндæгты управлени «Кавказ»-ы бацæттæ кæндзысты 49 сармагонд бригадæйы, уы-

дзæн сæм фаг хъæугæ алыхуызон техникæ æмæ ку-сэн æрмаг. Республикæйы федералон фæндæгты уавæрмæ сæ цæст дардзысты 80 адæймаджы.

Æдæппæтæй Цæгат Кавказы цæугæдæгтæ раивы-лыны рæстæг уæлдай тæссаг ваййы фæндæгты 40,5 километры бæрц 25 хайæн. Уыдонæй аст сты Дай-раны комы æмæ Ручы æфцæгыл фæндæгты.

БУТАТЫ Азæмæт

Æмбырд

Æрдзон фæрæзтæ бахъахъхъæнын – сæйраг нысан

РЦИ-Аланийы Хицауады Сæрдар ДЗНАЙТЫ Барис цы æмбырд сарæзта, уым æркастысты пад-дзахадон автономон куыстуат «Аланиялес» æмæ паддзахадон бюджетон куыстуат «Беркут»-ы ар-хайдмæ. Ныхас цыди регионты экологион æдасдзи-над æмæ национ проект «Экологи» сæххæст кæны-ны мадзæлтты.

Дзнайты Барис бафип-лайдта Цæгат Ирыстоны æрдз бахъахъхъæнын ахаднздинад.

– Паддзахадон æмæ на-цион проект «Экологи»-йы фæлгæты республикæйы бирæ мадзæлттæ арæст цæуынд æрдз бахъахъхъæ-нын, бæлвырддæр зæгъ-гæйæ, зынгсирвæзтытæ дзы не 'руадзын æмæ сæ ахуысыны, хæдты цы сьрдтæ æмæ цæрагъой-тæ ис, уыдон æмæ цæу-гæдæгты биофæрæзтæ бахъахъхъæнын тыххæй. Абон, къæрцхус уæв-гæйæ, æрдз хъахъхъæны-нады законхалджытæн хъæуы фидар ныхкъурд дæттын. Уыцы куыст æн-тыстдзынæй æххæст кæны Æрдзон фæрæзтæ æмæ экологийы министрæд йæ дæлхайæдтимæ. Нæ сæй-раг хæстæй иу у республи-кæйы экологион уавæр фæвæрдæр кæнын не

'руадзын, – загъта Хица-уады Сæрдар.

Æрдзон фæрæзтæ æмæ экологийы министр Бæз-заты Вадим æмбырды архайджыты размæ раха-ста, ивгъуыд аз ацы ахс-домстæйæн йæ къухы цы бæрæггæнæнтæ бафтыд æмæ сæм ныртæккæ цы плæнттæ ис, уыдон.

Республикæйы Хицауады æхуысæй цы фарстатæ алыг кæнын хъæуы, уый тыххæй радзырдтой «Ала-ниялес» æмæ «Беркут»-ы разамонджытæ Хъеса-ты Игорь æмæ Дагойты Сергей.

Паддзахадон автономон куыстуат «Аланиялес» у Æрдзон фæрæзтæ æмæ экологийы министрæды, дæлхайад. Йæ куысты сæйраг нысан у хæд-ты зынгсирвæзтытæ ма 'руадзын æмæ сæ ба-хъахъхъæнын, Уæрæсейы Федерацийы хъæды фонды

фæрæзтæ республикæйы фæуаты ногæй рацара-зын. Æмбырды куыд фæ-бæрæг кодтой, афтæмæй федералон проект «Хæд-тæ бахъахъхъæнын» æмæ национ проект «Экологи»-йы руаджы 2023 азы Цæгат Ирыстоны хæдты фæуат фæфылдæр 146 гектары. Уыдонæй 98 гектары фæу-уатыл куыстытæ сæххæст кодта «Аланиялес».

Уымæй уæлдай ма, спе-циалисттæ куыд загътой, афтæмæй фæстаг къорд азы республикæйы хъæ-ды фонды иу зынгсирвæст дæр не 'руагътой, æмæ уым дæр ис «Аланиялес»-ы кусджыты стыр бавæра-н. Куыстуат иудадзыг йæ цæст дары зынгсирвæз-тытæ не 'руадзынмæ. Зæг-гын ма хъæуы уый дæр, æмæ ма 2019 азы цы хъæ-ды питомник сарæзтой, уый регионты хъæутæ æмæ сахартæн дæтты цæхæ фæ-лысты æрмаг. Пайда дзы кæнынц хæрхъæд садзæн æрмæг сьрæзын кæнынны нырыккон раззагдæр тех-нологитæй.

Паддзахадон бюджетон куыстуат «Беркут» кусты 2010 азæй нырмæ æмæ хъахъхъæны цуангæнæн бынæттæ, йæ хъус дары

хъæды цæрагъойтæм, æмæ сæ нымæцмæ, сæ ныхмæ фыдракæндтæ не 'руа-дзынмæ, стæй цæугæдæ-ты биофæрæзтæм. Куыст-уат хъахъхъæны æмæ ар-хайы регионты Сьрх чынг-мæ хаст сьрдтæ æмæ цæ-рæгъойты нымæц фылдæр кæныныл, стыр бавæра-н хæссы Цæгат Ирыстоны фыранк æмæ кавказæг зубр фæфылдæр кæнынны егъау куыстмæ дæр. «Беркут»-ы иннæ вазыгджын хæс та у, сьрдтæд æнæзæкконæй чи цуан кæны, уыдоны ныхмæ тох.

Дзнайты Барис ба-хæс кодта РЦИ-Аланийы Æрдзон фæрæзтæ æмæ экологийы министрæ-дæн «Аланиялес» æмæ «Беркут»-имæ иуæм 100 процентæй сæххæст кæ-нын паддзахадон прог-раммæтæ æмæ национ проектты мадзæлттæ, уы-мæй уæлдай, ацы азы ны-сантæм цæст дарын. Уый тыххæй фехъусын кодта РЦИ-Аланийы Сæргълау-уæджы æмæ Хицауады пресс-службæ.

ГАПБАТЫ Алетæ

Фæлгонцад

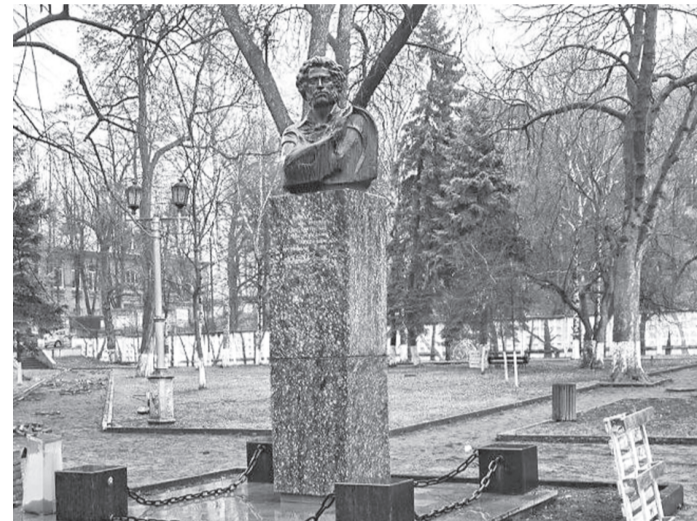
Пушкины «Зондджын гæды» – Дзæуджыхъæуы

Ноджы ма иу цымыдисаг арт-объект тагъд фæзындзæн Дзæуджыхъæуы. Уый уызæн Александр Пушкины аргæу-поэмæ «Руслан и Людмила»-йы архайæг «Зондджын гæды».

Иæ сурæт ын савæрдзысты поэты номыл скверы. Куыд дзурынц, афтæмæй уым кæддæр уыздис чысыл фысымуат, æмæ дзы æхсæвиуат бакодта Пушкин дæр Кавказмæ йæ балцы рæстæг.

Сквер нымæд æрцъид Уæрæсейы культурон бынты объекттæй иуыл. Уымæ ма уыцы бынат у раздæры Дзæуджыхъæуы зæронд фидары хай, нæ республикæйы сæйраг сахары историйы райдиан.

«Зондджын гæды»-йы сурæт савæрынæй уæлдай ма Дзæуджыхъæуы администраци нысан кæны сквер-мæ бындуронæй базилин, сфæлгонц æй кæнын. Сахар фæлгонцады управленийы хицау Хъороты Давид куыд зæгъы, афтæмæй ахæм куыстытæ ныртæккæ уым цæ-уынд. Сцалцæг кæндзысты цырагъты цæджындзæтæ,

фæфидардæр уызæн, сквер æмæ æфсæддон госпи-талы 'хсæн цы къул ис, уый, савæрдзысты дзы ног бы-рондæттæ æмæ бадæнтæ.

Æппæт уыцы куыстытæ ацæудзысты национ проект «Цæрагъуæттæ æмæ сахары фæлгонц»-ы фæлгæты.

ХÆМЫЦАТЫ Морис

Рохæн æвгъау нæмттæ

Курдиатджын ахуыргонд æмæ сыгъдæгзæрдæ адæймаг

1922 азы Хуссар Ирыстоны Чъваребы райгуырд ГАГЛОЙТЫ Дауыты чызг Зина, Ирыстоны фыццаг сылгоймаг – историк наукаы доктор, профессио-налон этнограф, ирон интеллигенцийы ирддæр мина-вæрттæй иу.

Зинайы фыдæл Писыр уыд 1877-1878 азы уырыс-саг-туркаг хæсты архай-æг. «Хуссар Ирыс-тонæй уыцы хæстмæ барвæндон-нæй ашцд 15 адæймаджы, сæмæ уыдысты Къуджыты хъæуæй дæр». Æфсæд-донтæ равдыстой стыр лæгдзинад, туркаг æфса-ды хæстон тырыса байс-гæйæ. Уый тыххæй гуыр-дзаг паддзах Ираклы II Писырæн радта бар Три-атлеты йæхицæн цæра-н бынат раварынæн. Зæххы хай ирм куы радтой, уæд уыдон æрбаласта йæ 'мкъæукаггæты дæр. Афтæ Писыр бындур æрæвæрд-та Чъваребы хъæуæн», –

дзы кадыл бафтауын æмæ зынгæ æвæраæн бахæссын ирон зондæмæ.

Цыбырты Людвиг 1959 азы райдыдта кусты Гаг-лойты Зинаимæ æмæ хорз зоны, цæвæр адæймаг æмæ ахуыргонд уыд, уый. «Алы мыггаджы дæр ис, стыр ном ын чи скодта, ахæм лæгтæ. Уыдонмæ хауы Гаглойти Зинаæ дæр. Советон рæстæг стыр æр-гом здæхтой национ кад-ртæ хъомыл кæнынмæ. 1949 азы хаст æрцъид уы-нафæ аспирантурæмæ æрыгæтты арвитын Хуссар Ирыстонæн наукон кус-джытæ бацæттæ кæнынны тыххæй. Сæмæ уыд Зинаæ дæр.

Уый бацыд Тбилисы И.А.Джавахишвилиы но-мыл истори, археологи æмæ этнографийы инсти-туты аспирантурæмæ, ссис Сталины номыл пад-дзахадон стидентагкæ. Филолог уæвгæйæ, сразы ис этнографыл сахуыр кæныныл. Тбилисы аентыс-джынæй куыста, уымæн æмæ уым уыд этнографты хорз скъола, йæ сæргы – академик Георги Читая», – зæгъы Цыбырты Людвиг.

Зинаæ фæкуыста бæр-нон бынæтты, фæлæ йæ зонадон куыст нæ ныу-уагъта. Йæ 'мкъуджытæ, сæмæ Цыбырты Людвиг дæр, æрзылд Ирыстоны алы къуымтыл, этнографи-он æрмаг æмбырд кæн-гæйæ. Йæ бындурыл ныф-фыста 19 æнусты ирæтты æхсæнадон цардыуаджы тыххæй. Йæ наукон куыс-тыты бæлвырдæй æркаст хуссайраг ирæтты ныф-фыста æгъдæуæттæм Ногбо-на ирон мыггагты тыххæй чыныг.

Гаглойти Зинайы наукон куыст абон дæр у ахадгæ, йæ бынтæ та сты бирæ-вæрссыг æмæ хъомысджын, ныры ахуыргæндтæн сæ архайдæн хорз фæрæз.

МАМИАТЫ Лолитæ

Æнæниздзинад

Сæ гæнæнтæ фæуæрæхдæр сты

Фæстаг рæстæг национ проекттæ æмæ паддзаха-дон программæтæ куы фæзындысты, уæдæй нырмæ Ирыстоны æнæниздзинад хъахъхъæнынæды къаба-зы бирæ хорз ивдзинегтæ æрцъид.

– Кæй зæгъын æй хъæ-уы, фæныбылдæр медици-нон лæггæдты хæрхъæд-дзинад. Цы бæстыхайы кусæм, уый бындуронæй цалцæггонд æрцъид, фыц-цаг æхуыс бакæнынæн нæм æппæт хъæугæ хостæ ис, – зæгъы Ногиры ам-булаторийы сæргълаууæг Плиты Зæлине. Уый ныр 20 азы кусты ацы хъæубæс-ты, уыдонæй фондз азы разамынд дæтты коллек-тивæн.

– Стыр хъæу у Ногир, лæггæд кæнæм 12 мин адæймагæн, уыдонæй дыу-уæ мин сты сывæлæт-тæ. Æхсызгон у, ныртæккæ адæм се 'ргом кæй раз-дæхтой се 'нæниздзинад-мæ. Мах аразæм æппæт профилактон мадзæлт-тæ уый тыххæй, æнæниз царды уагмæ сæ здахæм. Къуыри нæм иу хатт Го-рæтгæрон районы рынчын-донæй æрцæуынд хирург, невролог, зæрдæйы дох-тыр, узи-аппараты руаджы дохтыр ныр раст сбарæг кæны. Æрвылмæй адæмы уæднæй дзинадæн æр-

тæгмæ цы хорз ивдзи-нæдтæ æрцъид амбула-торийы, уый. Йæ æддаг бакаст куыд айв у, афтæ райдзаст æмæ сыгъдæг у

муникацитæ, хæдзары дза-ума – алцыдæр ног, меди-цинон стандарттæм гæсгæ арæст, – зæгъы Плиты Зæ-лине. Йæ ныхасмæ гæс-

сты дæсны специалист-тæ, хæрзаудын йæ туджы кæмæн ис, ахæм адæм, – зæгъы амбулаторийы сæргълаууæг.

Дæндæгты дохтыр ХУЫГАТЫ Лолитæ

цæуы рæуджыты уавæр бæрæггæнæг флюоро-граф-машинæ. Нæ чысыл лабораторийы исæм туджы æмæ æндæр анализтæ. Афтæмæй рынчынты рай-оны поликлиникæмæ цæ-уынд нал бахъæуы. Уымæ кусты афтæг дæр, – зæгъы Зæлине.

Дохтыримæ ныхас кæн-гæйæ, æнæ бафиппайгæ нæ фæдæн, цыбыр рæс-

дæр, алы кусæн бынат дæр ифтонг у компьютерæй, сыгъдæгдзинады фæрæз-сты дезинфекцигæнæн ап-параттæ, лаууынд къæри-дорты æмæ кусæнуæтты дæр.

Æнæниздзинадæй хуыз-дæр царды ныцы ис. Фæлæ рынчын саг дæр кæны, фæзæгъынц. Æмæ уый тыххæй æнæ дохты-рæй цæраен нæй. Дохтыр у æрдзæй рахæсгæ курди-ат, уды рæддæуынд. Йæ хъысмæт æппæты зындæр æмæ бæрондæр дæс-нынæдимæ чи сбаста, уыцы урхалатджынтæ кустынд Ногиры амбулаторийы, ис-кæй рис æмбарынд, сæ фæлмæн ныхасæй дæр дзæбæх кæнынц.

Нæ амбулаторийы гæнæнтæм гæсгæ нын фадат ис иу бонмæ 100 адæймагæн лæггæд кæ-нын. Æппæтæй дæр арха-йæм, стыр ныффимæ нæм йæхи сдзæбæх кæнынмæ чи æрбæцæуы, уыдонæн бахуыс кæныныл, уый ны-майæм нæ сæйраг хæсыл. Ме 'мкъуджытæ иууылдæр

Иæ ныхасмæ гæсгæ, ногирæгтæ арæхдæр тых-сынц зæрдæ æмæ да-дзынты низтæй, бирæтæм фæзынд сæкæрниз. Хъы-дорты æмæ кустæнуæтты чы хауы, уыцы низтæ дæр па-рæхат кæнынц, уымæ тых кæнын райдыдтой æры-гæтты дæр.

Дохтырты амынддзинад-мæ хъусгæйæ, хуыздæр у низ афойнадыл раиртасын. Ног арæст амбула-торийы фыццаг уæлдздыджы æрбынæттон ис, нырыккон домæнтæн дзуапп чи дæт-ты, дæндæгтæ дзæбæхгæ-нæн ахæм кусæнуат. Сæ гæнæнтæ кæй фæуæрæх-дæр сты, уымæ гæсгæ сæ куыст, æнæмæнд, ноджы ахадгæ дæр уыздæн.

– Нæ фыдæбонæн аргъ-гæнæг куы уа, рынчынты нымæц къаддæр куы кæна, уæд уый махæн у не стыр-дæр хæрзиуæг, – зæгъы амбулаторийы сæргълау-уæг.

ГУККАТЫ Жаннæ

Аппаринаг фæтк

Цæмæй ма уыдзыстæм аланты фæдонтæ?

Хорз хъуыды кæнын, иу 50-60 азы размæ дæр ма ирон адæмæ мардаварæн бон чырыны разæй ничи цыд. Нæ фыдæлтæм нæ арæсттой чырынан сæр дæр. Ингæн йæхæдæг уыд дурай къæлæт амад, ныганын афонмæ зæххæй æмбæрттæ. Чырын та-ну дзы бавæрдтой разæй. Нæ нам уыдзысты венюктæ, къамтæ хæссыны æмæ дидинджытæ зæхмæ æшарыны æгъдæуттæ дæр. Адæм нууылдæр нумæ (зæрдæтæ æмæ рынчын-тæй фæстæмæ) цыдысты уæлмæрдтæм чырыны фæстæ.

Сөветон дуджы рæстæг, пæддæхад куы стынг кодта, "борьба с пережитками прошлого" кæй хуыдтой, уыцы национ уидæгтимæ тох, уæд адæмы тыххæй фæхицæн кодтой сæ "гъдæутты монон мидисæй, стæй, кæуыл æнцæдысты, уыцы дунæмбарынадæй. Сæ уæлцæр ма баззадис æгасæй фылдæры зонды. Уымæн та ис раив-баив кæнæн, æндæр адæмты æгъдæуттимæ хæццæ кæнæн. Æрмæстдæр дæ ма ферох уæд дæхи сраст кæнынаг зæгъын: "Махмæ афтæ кæнынц", кæнæ та "Хъæуæй хъæумæ æндæр æгъдæу ис".

1950-1970 азы Хуыцаумæ куывын, фыдæлтæ фæрныл хæццын, цин æмæ марды æгъдæуттæ, кувд æмбæлы, афтæ æххæст кæнын æвзæр митыл нымæд æрцъыдысты. Хорз ма йæ хъуыды кæнынц хистæр кары адæм, Хетæджы Уастырджийы бон-иу Алагирæй горæтмæ фæндæг æхгæд кувд æрцыд, Къохы раз та-иу бынæттон партион разамонджытæ æмæ милициæйы кусджытæ хъæххæнæг кувд æрлаууыдысты, цæмæй адæмы дзуары бынмæ ма бауадзой, уый тыххæй. Хуыцаумæ чи куывта, уыдоны хах кодтой парти æмæ фæсмонцæдисы рæнхъытæй, цух сæ кодтой бæрзон бынæттæй.

Уыцы уавæртæ, алчи нæ фыдæлтæ рæсугъд æмæ арфмидисджын æгъдæуттæ йæхицæм гæсгæ ивын райдыдта. Уымæн, ирон æгъдæуæм хæссын райдыдтой иннæ адæмтæй æрбайсгæ митæ, кæцытæ æрæх цыдысты æгъдæуæн йæ бындурон мидисы ныхмæ. Фæзындис нæм бирæ, "светский этикет" кæй хонæм, уымæй дæр. Уæд райдыдтой нæ адæм марды уæлхъус музы-

зæгъæм", – уыдысты сæ хъуыды æмæ сæ ныхас. Гæ, уымæн нæ 'мбæлдис хъæр хæрзад хæринагтæ æвæрын зианы фынгыл. Гуыр-дзымæ ис бынтон æндæр бæстæ мард бавæрынмæ. Цас фылдæр æмæ бæрæд-джындæр фынгтæ сæвæрай адæмæн, уыйас, чи амард, уымæн фылдæр кад кæ-

ной. Мах дæр фæстаг дæс – ссæдз азы райстам уыцы зондаст, нæ хæрнæджы фынг цыны фынгтæ раивтам æмæ хæлар кæнынны фæстæ цæл кæнынлæ схæцæм. Хæрнæджы фынгыл нæм фæзындысты гуырнджы лобиа, тæвд хæрзад хæринаг, плау, дыргътæ, алджинагтæ, бæгъаны (кувынаг конд Сатанайы ност). Фыдджытæ æмæ фызонджытæм дæр фæхæццæ кæнæм.

Хорз сты адæттæ æви æвзæр, уымæй алчи йæхи бæрæстæдæг, æмæ кæм æмбæлы, уым йæ ныхас зæгъдæ. Хъуамæ зонæм æмæ ма уадзæм сафын нæ фы-

той æмæ цы фæдтой сæ рæстæджы, уый хонынц бындурон ирон æгъдæу. Уымæн æмæ сын æндæр цæстæн æмæ æгъдæуттæн сæ мидис æмбæртгонд нæ 'рцъыдысты. Суанг ма сын сæ фылдæры мадæлон æвзагæй дæр уæды скола-ты фæхицæн кодтой. Азым хæссын сæм нæй. Сæхи ах-хос нæу, сæ рæстæг æхæм уыды.

Фæлæ æз сидын нæ адæмæмæ, уæлдайдæр та, суинаг цот кæмæн ис, уыдонмæ. Алчидæр ахуыды кæнæд, чырыны разæй нæ кæстæртæ æрвитын, цы нæ фæтчы, ахæм æрбайсгæ

ми у. Уымæн æмæ, нæ фыдæлтæ дунæмбарынадмæ гæсгæ, мард чырыны мидæг араст вæййи йе 'нусон фæндагыл, æмæ уыцы фæндагыл йæ разæй хъуамæ мачи цæуа. Уый нæ фæтчы, æлгыстыл æй нымайнц бирæтæ. Нæ уæлмæрдтæ æрыгæттæ къамтæй байдзæг сты, æмæ дзы, чи зоны, мæнæ ацы æнæрай фæтк дæр исты ахос хæссы. Цæмæн хъæуы марды къам катафалкы æвæрын æмæ уæлмæрдмæ ласын? Чырыны сæр, венюктæн дæр нылц уыдзæн, 50 метры сæ катафалкмæ чырыны фæстæ куы бахæссой, уæд, Рæстæгмæ хъæдын цырт дæр ис уыдонмæ бафтауæн. Раздæр-иу æй развæлгъау æрвыстой уæлмæрдмæ, ингæнкъаджытæм. Ницæмæн æй хъæуы чырыны разæй æрыгон цардбæлон лæппуйы æккойы кæнын, Чырыстыийы дзуару. Чидæртæ зæгъдысты, афтæ аив у, зæгъгæ. Мард фыдохы хъуыддаг у, рæсугъдзинад дзы хъуамæ ма агурæм, æндæр адæмты фæзынгæйæ, æгъдæутты арф мидисы ныхмæ ма цæуæм.

О, Мæскуыйы, иннæ стыр горæтты, кæмдæр Европæ æмæ Америкæйы афтæ кæнынц, æмæ мах дæр, цивилизациямæ тынгæйæ, уыдоны фæстæ ныйрац стæм. Фæлæ уыцы адæмтæ нæ фыдæлтæ дунæмбарынадæй нæ цардысты, æндæр æгъдæу сæм уыдис, сæ мард дæр æвæрынц æндæр фæткыл. Уæд мах хъуамæ, искæй фæзынгæйæ, нæхи фыдæлтæ зонды гæдзæхæтæй рацæуæм, нæ 'гъдæуттæ ивынлæ æмæ сæ зыгъуымæ кæнынлæ схæцæм, æмæ ма уæд цæмæй уыдзыстæм ирон адæм, аланты фæдонтæ?

Алкæмæн йæ бар – йæхи, фæлæ æз мæхæдæг мæ кæстæртæй ныккæй бауадзын марды чырыны разæй цæуын. Ирон хорз фæтк уыд, æмæ йæ цас раздæр аппаратæ, уыйас 'хъыздæр.

БАРДЗИНТЫ МЫСОСТ, ДЗÆУДЖЫХЪÆУЫ ЦÆРÆГ

Абон ирон æвзагыл мах дзæгъæлы нæ сагъæс кæнæм, уымæн ис арф историон, социалон æмæ этнокультурон уидæгтæ. Афтæ сагъæс кодтой иннæ адæмтæ дæр. Ром ма хъомысджын куы уыдиз, уыцы дуджы латинаг æвзагыл фыст æрцъыдысты диссаджы уацымтæ. Имперы куы ныффалгæрон, уæд ма уацымтæ уыцы æвзагыл бæргæ фыстой, фæлæ диссагæн фыст ныццæ-уал æрцыд, уымæн æмæ сфæлдыстад, ахуырад адæмон æвзагæй фæиппæрд сты.

Къоста Къоста нæ уыдаид, адæмон сфæлдыстады сатæг суадонæй уд æмæ зонды хъомыс куы нæ нозтаид, уæд.

Мæнæн мæ фыдыфыд Хъасполат (Бола) диссаджы таурæгъæнæг уыдис. Зымæгон даргъ æхсæвты-иу йæ дæлфæдтæм æрхуыссыдыстæм æмæ йын йæ таурæгъ-иу ын цалдæр æхсæвмæ конд нæ фæци. Зæронды туг æвзонджы туджы хуызæн нæу, уайтагъд-иу æй хуыссыг ацахста, æмæ та-иу æй басхойгæгау кодтон, дардæр куыд уыди, зæгъгæ. Куы-иу мæ сфæлмæцылд, уæд-иу афтæ бакодта: «Бафынæй кæн, мæ хур, сомæхсæв дын æй дардæр радзурдзынæн». Уый-иу арфынæй, фæлæ мæн хуыссыг нæ ахста, мæ цæстытыл-иу уыдысты йæ таурæгъты хъайтаргæ.

Ныртæккæ аргъау, таурæгъ ракæнын дæр ничиуал зоны. Телевизорыл баныхæсдысты æмæ йæ фæстаг æртахы онг хъуамæ ныллæмарой. Ирон фарн ма кæмæ ис, уыцы хистæртæ дзы ирон зарæг фехъуыстой кæнæ ирон каф фæдтой, зæгъгæ, уæд кæстæртæ фехъуыстын, акъæпп ма йæ кæн, кæд иннæрдгæйæ исты хуыздæр ис, зæгъгæ. Цы суадонæй равзæрдтæ, уымæй та куы нæ бануазай, уæд дæу дойны нæ басæтдзæн.

Стыр итайлаг поэт Дан-темæ гæсгæ, национ æвзаг у хуымæтæджы кæр-дзыны хуызæн, уымæй цæрынц адæм, уый «уыдзæнион нок рухс, нок хур, кæуыл сахур стæм уыцы хур кæм фæныгъуы, уым. Уый рухс кæны, талынды чы ис, уыдоны, уымæн

ХЪЕМЫЦАТЫ МОРИС

Бинонты аз

Дæ мыггаджы кад æмæ фарн

Рагæй-арæгмæ Ирыстон кадджын адæмæ намысджын у йæ хъайтар адæмæй, сæ 'гъдæу æмæ дандæннадæй. Æмæ абон сæ сæртæ бæрзонд хæссынц Плитæ, Мамсыратæ, Хетæгкатæ æмæ бира æндæр мыггагтæ.

Цард цæуы, æмæ бирæ хорз ивдзæнæдтæ хæссы. Нæ фыдæлтæ куыры-хон уыдысты, лæппуйæ-иу хъуыддаг кæнынмæ куы хъавыдысты, уæд-иу, фыццæджындæр, бафарстой, чызджы бинонтæ кæцы мыггагимæ кæнынц хæстæгдзинад, зæгъгæ, æмæ-иу загътой: «Уыцы мыггаг махæн хæстæгæн бæззы». Науæд та: «Мах-мæ уыцы мыггагмæ чызг дæттинга нæй». Гæ, афтæ æвæрд уыд мыггаджы кад. Æрдз цыдæриддæр дзы сфæлдыста, алчидæр дзы

ныууадзынц... Афтæмæй ирон мыггагæн нæй рæзыны фадат.

Æмæ уымæн ис цалдæр æфсоны. Чи – фирмæ-гуырдæй, чи та фырдæлæй нæ кæны бинонты хуыддаг. А фæстаг заман нæ нымæлæуджытæ фылдæрæй-фылдæр кæнын байддытой, æмæ нæм алырдыгæй æххормаг бирæгътау лæбурынц.

Абон бирæ хъайтар æрыгон фæсивæд карз тох кæнынц знаджы ныхмæ. Нæ усгур сахъуырдатæ, уæ хорзæхæй, сидын уæм, уæ мадæлты, фыдæлты æмæ мыггаджы номæй, ахуыды кæнут уæ райсоны бо-ныл. Ма уадзут уæхи æнæ фæдонтæй. Ма йæ кæнут мæгуырдынады ахос. Нæ хъæуы гуынгæнæг чындæ-æхсæвтæ кæнын. Дæ хæдзæры æртæ чырийы скув Хуыцаумæ, æмæ дæ царды кой кæн дарддæр.

Нæ уарзон кæстæртæ, уырыны мæ, мæ ныхæстæй бирæтæ хатдзæг кæй скæндзысты, уый. Уæ хистæртæ фæндаг ут, æмæ Хуыцау зæгъдæ, цæмæй арæхдæр æмбæлæм уæ чындæхсæвтæ, кæхцытæ æмæ уæ бирæ хорз хуыд-дæгтæм.

УЫРЫНТЫ ХЪАСБОЛАТ, ÆРЫДОНЫ НЫХАСЫ МЫГГАГТЫ КОМИТЕТЫ МОРТАР

Кæд дæ ирон, уæд дæ 'взаг зон

Уд æмæ зонды сыгъдæг суадон

Адæмы хъысмæт баст у æвзаджы хъысмæтимæ. «Адæмон æвзаг куы фæсæфа, уæд адæм нал уыдзысты», – фыста К.Ушинский. Æвзаг æрмæст ныхас кæнын фæраз нæу, уый у адæмы цард, сæ диссаджы сфæлдыстæ, уым сты сæ тых æмæ сæ удыхъæд, сæ дунæнкъарынад: æнæ уыдон та нæй поэзи, философи, културæ.

Абон ирон æвзагыл мах дзæгъæлы нæ сагъæс кæнæм, уымæн ис арф историон, социалон æмæ этнокультурон уидæгтæ. Афтæ сагъæс кодтой иннæ адæмтæ дæр. Ром ма хъомысджын куы уыдиз, уыцы дуджы латинаг æвзагыл фыст æрцъыдысты диссаджы уацымтæ. Имперы куы ныффалгæрон, уæд ма уацымтæ уыцы æвзагыл бæргæ фыстой, фæлæ диссагæн фыст ныццæ-уал æрцыд, уымæн æмæ сфæлдыстад, ахуырад адæмон æвзагæй фæиппæрд сты.

Къоста Къоста нæ уыдаид, адæмон сфæлдыстады сатæг суадонæй уд æмæ зонды хъомыс куы нæ нозтаид, уæд.

Мæнæн мæ фыдыфыд Хъасполат (Бола) диссаджы таурæгъæнæг уыдис. Зымæгон даргъ æхсæвты-иу йæ дæлфæдтæм æрхуыссыдыстæм æмæ йын йæ таурæгъ-иу ын цалдæр æхсæвмæ конд нæ фæци. Зæронды туг æвзонджы туджы хуызæн нæу, уайтагъд-иу æй хуыссыг ацахста, æмæ та-иу æй басхойгæгау кодтон, дардæр куыд уыди, зæгъгæ. Куы-иу мæ сфæлмæцылд, уæд-иу афтæ бакодта: «Бафынæй кæн, мæ хур, сомæхсæв дын æй дардæр радзурдзынæн». Уый-иу арфынæй, фæлæ мæн хуыссыг нæ ахста, мæ цæстытыл-иу уыдысты йæ таурæгъты хъайтаргæ.

Ныртæккæ аргъау, таурæгъ ракæнын дæр ничиуал зоны. Телевизорыл баныхæсдысты æмæ йæ фæстаг æртахы онг хъуамæ ныллæмарой. Ирон фарн ма кæмæ ис, уыцы хистæртæ дзы ирон зарæг фехъуыстой кæнæ ирон каф фæдтой, зæгъгæ, уæд кæстæртæ фехъуыстын, акъæпп ма йæ кæн, кæд иннæрдгæйæ исты хуыздæр ис, зæгъгæ. Цы суадонæй равзæрдтæ, уымæй та куы нæ бануазай, уæд дæу дойны нæ басæтдзæн.

Стыр итайлаг поэт Дан-темæ гæсгæ, национ æвзаг у хуымæтæджы кæр-дзыны хуызæн, уымæй цæрынц адæм, уый «уыдзæнион нок рухс, нок хур, кæуыл сахур стæм уыцы хур кæм фæныгъуы, уым. Уый рухс кæны, талынды чы ис, уыдоны, уымæн

мимæ тынгдæр бæтты нæ 'взаг' (Н. Гончаров).

Хæг литературæйы классик Ян Неруда дзырдта: «Ие 'взаг' ацы адæм фæсæфта, уыд сценæйы хъазы гобийы ролты, ома, аххуырстыты ролты», сæ сæр сæрмæ цы адæм хæссынц, уыдон æхæм хъысмæтимæ куыд сразы уыдзысты? Базарадон экономикайы уавæртæ, æнæ-хæн дуне базар куы сси, уæд зын уавæры бахауд ирон адæмы æвзаг дæр. Иутæ сæ 'взагыл былыс-кæй кæнынц, иннæтæ йæ хæрдмæ исынц. Æмæ уый афтæ вæййи. Фырдæхсæв-тæй буххъытæ чи кæны, уый Нарты кадджытæ æмæ

гыл ныффыссынл, фæлæ адæмы 'хæнæ нæ сахæдид-та. Уый уыдис поэмæ «Африкæ». Уый уыд дзураг у, æмæ искæйы æвзагыл дæр фыссæн ис, фæлæ йыл стыр уацымтæ фæлдисæн нæй.

Адæм æмæ æвзæгтæ сты царды бæлæсæн йæ уидæгтæ æмæ йæ зæнг. Пушкин мадæлон æвзаджы тых иста уæлæртæм. Уый дзырдта, зæгъгæ, ма нæм тæтæр-манголы хъаймæты дуджы æнæ-нæлдæй баззад æрмæст йе 'взаг. Æвзаг æгæс куы уа, уæд адæм дæр æгæс уыдзысты, уымæн æмæ цæрдзысты сæ културæ, сæ истори, сæ уыды фарн, уыцы исбон у адæмджы сарыстырдынады барæн, уымæн æмæ нæ «адæ-

АБАЙТЫ ЭДУАРД

Иу фыстæджы фæдыл

Куыдз: æмбал æви знаг?

«Рæстдзинад»-ы зынарг редакци Фыссæм уæм рагон ирон хъæу Джызæлæй. Зонут æй уæхæдæг – хъæубæсты царджытæ фылдæр сæ царды хабæрттæ кæнынц сæ хæдзæртты, цы маргъ, цы фос дарынц, сæ зæххы хæйтты цы тыллæг бамбырд кæнынц, æппæт уыдæттæ фæрцы.

Ныртæккæ æлхæнын-мæ алчидæр зынарг у – дзидза, æхсыр, айтчытæ, халсартæ, дыргътæ. Уымæ гæсгæ, архайæм нæхи фæ-рæстæ æмæ гæнæнтæй фылдæр пайда кæнынлæ. Фæлæ нæ иу хуыддаг тынг тыхсын кæны – азæй-азмæ нæ алфамбылал фылдæ-рæй-фылдæр кæны дзæ-гъæл куйиты нымæц. Уы-дон балгай рацу-бацу кæ-нынц цæхæрадагтæ, уын-гы, фосы хизæнуæтты. Æххормаг сырдатæ – уæдæ сæ æндæр цы схона адæй-маг?! Фадат сын кæм уа, уым никæуыл æмæ ни-цæуыл ауæрдынц – ар-гæвдынц, кæрчытæ, кæрк-дæттæм дæр бахъуызынц, гыццыл родтыл дæр нæ ауæрдынц, суанг стыр-дæр стуртыл дæр иу æмæ дь-уæ хатты нæ фæхæцдыс-ты.

Уæдæ, нæ сабиты дæр æнæ хистæрæй искæдæм ауадзын нæ уæндæм, зæ-гъæм, дуканимæ дзул æр-бахæссынмæ.

Уæвгæ, нæхæдæг, хис-тæртæ дæр, æдас нæ вæй-йæм. Зæгъæм, нæ фæуæн-дæм уæлмæрдмæ бацæ-уын ингæнтæм базилын-мæ, кув аварынамæ – дзæ-гъæл куйитæй йемызæг вæййи. Хъæуы уынтыг æнæ лæдзæгæй нæ ацæудзынæ.

Зонæм, хъусæм, ахæм æдзæллаг уавæр сæвзæрд Ирыстоны бирæ хъæуты, поселокты, горæтты, суанг æнæхæн Уæрæсейы дæр. Фæлæ æппæты фыццæг адæймæ хъуамæ йæхи цар-ды хабæрттæ банывыл кæ-нынлæ архай, иннæ рæтты та алчи мадзæлтæ кæнæд.

Гæ, ахæм у, зынарг ре-дакци, нæ царды сагъæс-сагдæр фарстатæй абон сæ иу. Нæ зæрдæ дарæм, газеты фæрцы нæм иу æрхъуысæг кæй разын-дзæн æмæ нын кæй бах-хъуы кæндзæн, ууыл».

Джызæлæй царджытæ: **Торчынты Светлана,**

у æмæ бирæ адæмы кæй тыхсын кæны, уый алчидæр уыны æмæ хъусы. Цæрджы-ты, уыдонæй бирæтæ сты нæ газеткæсджытæ дæр, фæнды базонын, цæвæр мадзæлтæтæ ис саразæн, цы хъæуы тынгдæр, цæмæй, мæнæ редакциямæ цы фыс-тæг æрбаццæ, ахæмтæ къаддæр уой. Уый тыххæй йæ хуыдытæ зæгъын ра-куырдатта нæ горæты къаз-найы муниципалон куыстуат «Владпитомник»-ы дирек-тор **Дыдарты Æхсарбе-гæй:**

– Цæвæрфæнды пæддæ-хæды царды алы къабыз куйст дæр арæст цæуы законмæ гæсгæ. Мах-мæ, хыггагæн, ныртæккæ нæй, куйтæг хæдзары чи дары æмæ сæ чи рауадзы кæрт-мæ, уынгæм, уыдо-

Æмæ йын æнæ ратгæ нæй – **закон уый фарс у!** – **Æхсарбег, æмæ фе-дералон центр та кувд зæргъы ахæм законны тыххæй?**

– Федералон центры 'рдыгæй бар лæвæрд ис регионалон парламентæн, цæмæй, бынæттон уавæртæй хатдзæгтæ кæнгæйæ, иннæ хъæугæ законтæ, Æнæхицау царæгойты, ома, куйтæ дарыны фæтк-мæ дæр хауынц – хæдзары сæ бабæттын, ивар кæнын, питомникмæ сæ аласын æмæ афтæ дарддæр. Уый тынг фехъуыс уид уавæр фæхуыздæр кæнынæн.

– Уыцы законны ма хуамæ фыст уа, хæдзарон царæ-гойты æвæгæсæгæй уын-гæ чи раппары, уыдон ивар кæнын дæр, бæлвырдæй –

кæнынц, цæмæн сæ ахсут, цы уæ хыгдарынц, зæгъгæ. Иннæтæ та дзурынц, аласут сæ, нæ сылæлæттæн тæр-сæм. Хатгæй кæрæдзимæ дæр фæвæййынц...

Дарддæр. Кувдз дарыс, уæд ны хъуамæ уа, цыдæ-риддæр æмбæлы, ахæм гæххæттæтæ – кæй у, кæм цæмæ, йæ хицауы телефоны номыртæ.

– Мæнæ «стерилизаци» кæй хонынц, уый та цас æххуыс у уавæр фæны-вылдæр кæнынæн? **Цот нал уадзæн, о, фæлæ йæ уæддæр хæрын хъæу-дзæн, уæдæ кувдзы иннæ миннуиджытæ дæр, æвæццæгæн, нæ фе-сæфдзысты.**

– Раст зæгъыс – йæ хæ-рын, рæйын нæ ныууадз-

Спортивон фидууэг

Аивадон гимнастикæ

Æппæтуæрæсеон турнир — Дзæуджыхъæуы

Ацы къуыри Дзæуджыхъæуы Хъуылаты Бадзый номыл Спортивон галуаны аивадон гимнастикæйæ цæуынд Æппæтуæрæсеон æрвылæзон турнир «Олимпæ къæхдæф»-ы ерыстæ.

Дзæуджыхъæумæ Уæрæсейы алы кæрæттæй сæ æрæхстдзинад равдзынмæ ссыдысты авдсæдæ чызджы. Уыдон ерыс кæнынд, кувд хицæн спортсменты 'хсæн, афтæ къордгæйттæй дæр.

19 мартыйы турнир гом кæныны мадзалы спортсментæ æмæ спортуæрæдзæйтæн зæрдиæг арфæтæ ракодтой: РЦИ-Аланийы Парламенты Сæрдар Тускъаты Таймураз, РЦИ-Аланийы Физикон культуæрæ æмæ спорты министр Гæззаты Юрий, РЦИ-Аланийы аивадон гимнастикæйы федерацийы президент Хабыцты Ларисæ.

Ерыстæ гом кæныны мадзал сæ аивадæй сæрæстæд кодтой æвзонг гимнастикæтæ, ансамбль «Асса»-йы кафедрæ æмæ зæрæггæнæг Хъæцмæзты Владимир. Фыццаг бон ерыстæ чыдысты къордты 'хсæн. Сæ кармæ гæсгæ чызджытæ дихгонд уыдысты цыппар фæлтæрæй. Æппæты кæстæр чызджытæ ерыс кодтой спортивон 2-æм разряды домæнтæм гæсгæ. Ацы ерысты цы 2014 азы гуырд чызджытæ архайдойт, уыдонæй 1-аг бынатмæ рацуд Мæскуыйы командæ «ЭЮТ», 2-аг бынат бацахста Стъараполы крайы командæ «Камелия».

2009 азы гуырд чызджытæ ерыс кодтой спорты мастермæ кандидатæ программæйы домæнтæм гæсгæ. Ацы ран дæр сæрæндæр разындысты краснодары чызджытæ, æмæ сæ къорд бацахста 1-аг бынат, 2-аг бынат та — Таганроджы командæ. 2009 азæй раздæр чирæй-дзæуджыхъæуы командæйы, 3-аг бынатмæ та рацуд Стъараполы чызджытæ командæ «Камелия».

2009 азы гуырд чызджытæ ерыс кодтой спорты мастермæ кандидатæ программæйы домæнтæм гæсгæ. Ацы ран дæр сæрæндæр разындысты краснодары чызджытæ, æмæ сæ къорд бацахста 1-аг бынат, 2-аг бынат та — Таганроджы командæ. 2009 азæй раздæр чирæй-дзæуджыхъæуы командæйы, 3-аг бынатмæ та рацуд Стъараполы чызджытæ командæ «Камелия».

Хорз рауад ирыстойнаг чызджыты программæ дæр. Нæ спортсменкæтæ — Хъайтыхты Ланæ, Дудайты Элинæ, Александрæ Павличенко, Валерия Кузнецова æмæ Цуцты Элинæ, иумæ ар-хайгæйæ, бацахстой 2-аг бынат. Сæ разæй 1-аг бынатмæ рацудысты Республикæ Мордовийы чызджытæ, 3-аг бынат та бацахста Краснодары крайы командæ.

20-22 мартыйы бæрæггонд цæуджыты уæлахиздзæутæ æмæ призон бынаæттæ бацахсджытæ хицæн спортсменкæты 'хсæн. Максимæ ис адæмон æмæ профессионал музыкæ уæдæй æнкъарын æмæ йын арг кæныны курдиат. Уыцы раппæлиаг миниуджыты рæуджы йæ уды равзæрд зæрæггæнæг æмæ мелодитæ фыссны курдиат дæр. Уырысæг æвзагы фысыс аив лирикæн æмдзæвгæтæ. Йæ зарджытæ æмæ фæндыры цагъд арæх фехъусæн вæййы национ телеуыны-

Курдиатджын кæстæртæ

Æрцæгъд ма, Максим!

Ирон аивады аламаты дунейы йæхи сæрмагонд фæндаг айгæрдынмæ зæрднæгæй чи тырны, уый у арыгон курдиатджын музыкант, республикон æмæ æппæтуæрæсеон сфæлдыстдон конкурстæ æмæ фестивалты уæлахиздзæу, Цæгат Кавказы аивады институты студент ГÆБОЙТЫ МАКСИМ.

над «Осетия-Ирыстон»-ы эфирон, йæ литературон уацмыстæ та йын бакæсæн ис Интернеты сайты. Æрæджы йæ сæрмагонд концерт уыд Рахизфарсы районы Культурæйы галуаны. Зæлыдысты дзы йæхи инструменталон æмæ вокалон музыкæтæ уацмыстæ. Æрыгон музыкант дзы равдыста йæ поэтикон курдиат дæр.

Сфæлдыстдон бæрæгбон архайдтой паддзахадон филармонийы ирон адæмон инструментты оркестр «Ирыстон»-ы аивадон разамонæг æмæ дирижер Ходы Олег, æрыгон зæрæггæнæг, фæндырдзæгъдæг Туаты Каринæ æмæ Тауыты Зæринæ.

Йæ уды хорз рæсугъдæй баиу сты курдиат, ирон æгъдау, зонды фарнмæ тырнын æмæ куыстуæрзонæй æмгарджын лæппуйы миниуджытæ. Хистæртæн — лæггад, кæстæртæн æххуысы равигомæ цæуы царды фæндагыл Гæбойты Максим. Æнæхин æмæ æргомдзырд кæстæр йæ хысмытæты цы нысан кодта йæхицæн хорзæй, стæй йын йæ хиуæттæ æмæ æмгæртты цæст цы бирæ хорздинæдтæ уарзы, уыцы фæндагты тыллæг йæ цæстæй уынæд кæддæриддæр!

ГАСАНТЫ Валери

Фыссынц «Рæстдзинад»-мæ

Сæ фæлмæн ныхас дæр хос у

Æрæджы уæфæдтæн санатори «Осетия»-йы. Йæ куджытæ, æфснайæгæй райдай æмæ сæйраг дохтырæй фæу — иуыллдæг кæрæдзи æмбарынц цæстæнæг æмæ былтызмæлдæй дæр, кусынц «а» æмæ «о»-йæ. Алчидæр сæ йæ хæс æххæст кæны бæрнæнæй, алкæмæн дæр дзы æрмæст йæ фæлмæн ныхас дæр хосæй уæлдай нæу. Æз бирæ рæтты уыдтæн, фæлæ, ацы санаторийы цы уавæртæ æмæ зæрдиæг ахаст фæдтон, уый — никуы.

Сæргълæууæг Кадиты Фатимæйы разамындæй афтæ у. Уымæн æмæ йæ 'мкусджытæн дæр мæ зæрдæ зæгъы æнæниздзинад, фæрн æмæ амонд. Ацæргæ адæймæгтæн æнæмæнгхъæугæ сты уыргты, цæстыты дохтыртæ. Уыдон та дзы не сты. Хорз уанд, хинайæн бассейн дæр ма дзы куы скæникокк, уæд.

Уæдæ æмæ санатори «Осетия»-мæ æрбацæуджытæн ацы бынат суа цæрæнтæ æмæ æнæфæрохæнтæ.

ХУЫБЕЦТЫ Амиран, Фæллой ветеран

Мидбылты худгæйæ

Æххуырæгæ къорд...

Кæрадзæйæ кувд адæртæм, æвæдзæ! Кæм ма фембæлæм? Знан æмæ цыны хъуыддæгты, фæлæ фылдæр, æвæдзæгæн, знаны. Фæзынд нам ног «модæ» дæр: æрмæст музыканты нæ, фæлæ ингенкæхджыты, суанг ма хъæргæнджытæ æмæ зындгонд дæрджыты дæр æххуырæн райдыдтой мæрдджытæ.

гæрдæны 'рдæм. Иу сыхы цæргæйæ, кæй зæгъын æй хъæуы, æндæр рæттæй не 'рбыбырд сты адæм, æмæ Сæуджæн иу рæстæг хъусæй фæлæууыд, цæуылдæр сагъæс кæнгæйæ, стæй йæ 'мбæлтæм дзырты.

Ныр та йæ иннæ сыхаджы хæстæг фæзиан, уый дæр та — Алагыры, æмæ, дам, кæд гæнæн ис, уæд немæ рацу. Сæуджæн та йæ цæсгом ныддæрдта, ногæй та йæ хицауæй йæхи ракуырда.

Дыккаг бон мæрддзæгъой автобусы сбадтысты æмæ та абæлццон сты Салы-

ГАПБАТЫ Алетæ

РЕКЛАМÆ, ХЪУСЫНГЕНИНÆГТÆ

Professional advertising section with contact information for various services and businesses.

Ахуырад

Æрыгон курдиатты рæзтæн

Рахизфарсы районы Беслаены кæронмæ æрхæддæг ног музыкалон школайы бæстæхайы арæстæд, — афтæ йæ телеграм-каналы фехъусын кодта нæ республикæйы Сæргълæууæг Сергей МЕНЯЙЛО.

Æртæуæладзæгон райдаст æмæ нырыкон ахуырадон-хъомылæдон домæнтæн дзуаппæттæгæ скъолайы ис 160 адæймагæн концертон зал, æртæсæдæг курдиатджын сабиты сæрмагонд ахуырæн та — 24 къласы. Нырæддæгæн скъолайæн балхæдтой æппæт хъæугæ музыкалон инструменттæ. Сæ бон дзы ахуыр

кæйы Композиторты цæди-сы сæрдар, УФ-йы аивæдты сгуыхт архайæг Махъоты Ацамæзы ном. Йæхæддæг дæр ацы горæты райгуырд æмæ схъомыл. Аивады зынгæдæр минæвар, рухстауæг æмæ дирижер ацы скъолайы байгом кæндзæн, Цæгат Ирыстоны сывæллæтты музыкалон школаты чи нæма уыд, композицийы

кæнын уыдзæн, йæ фæтæ-сæнтæ хъыгдард кæмæн сты, ахæм сывæллæттæн. Ам сын ис сæрмагонд лифт æмæ æндæр адаптация-нæг техникон фæрæстæтæ. — Ацы ног ахуырадон ардзæст хæсдзæн зындгонд музыкант, нæ республи-

кълас. Кувд ахуыргæнæг, афтæ дзы фæсивæдæн музыкæ фыссынц сусæгдзинæдтæ йæхæдгæ æргом кæндзæн, — фæнысан кодта Сергей МЕНЯЙЛО.

АНВАРАТЫ Валери

Зондæхсидæн хъуыдытæ

Царды хорзæй дæхицæн цы снысан кæнай, уый æххæст кæнынмæ фæндаг райдайы бæллицтæй. Дæ зонды сæ раст куы сбæлвырд кæнай, уæд дын сæххæст уыдзысты.

Уильям Артур УОРД

Дæ цæсгом æмæ дæ уыдонд макуы аив, цы дæ, афтæгæй, кæй зæрдæмæ нæ цæуыс, уымæ та дзæгъæлы дæ рæстæг ма саф.

Эллен ДЕДЖЕНЕРЕС

Æхсызгон цау

Музей хоны равдыстмæ

Равдысты архайджытæй иу — АБЫСАЛТЫ ЮРИЙ

РЦИ-Аланийы Национ музейы равдысты залы райсом байгом уыдзæн нæ зындгонд нывгæнджытæ Бедойты Шалва, Челæхасты Магрæз, Джыккайты Мурат, Абысалты Юрий, Га-сынты Жорж, Калманты Алан æмæ нæ арыгон курдиатджын нывгæнджытæй бирæты куыстыты равдыст. Ардæм

чи æрбацауа, уыдонæн дзы сæ бон балхæнын дæр уыдзæн. Цы 'хцæ сæ æрæмбырд уа, уый æрвитдзысты сæрмагонд афæсæддон операцийы архайджытæ æххуысы фондмæ. Хæрæудæн равдыст фæнаг уыдзæн 31 мартыгæмæ.

Бакæс-базон

Тæссаг телефонтæ

Уæрæсейæг гæндтæ дзæвгар рæстæг æрæстæг телефонтæ дзылдæуытæ сæры магъзæн цы зындгонд, уый сбæрæг кæныныл. Скъолайы кары ахуыргæнæгты та равзæрстой уымæн, æмæ сывæллоны сæры магъз, иуæй, нырма рæзгæ кæны, иннæмæй та, тых (энерги) ас адæймæджы сæры магъзæй

дзыууæ хатты фылдæр хардз кæны. Психофизиологон раиртæстытæй кувд сбæрæг, афтæгæмæй дзыппындæргæ телефонты электромæгнитон фæз æвзæрырдæм зыны ахуыргæнæгты когнитивон функцитыл. Скъоладзæутæй фæлварæнтæ кæуыл кодтой, уыдоны 39,7 проценты иннæтæй фæлладдысты тагъддæр, сæ куыст-

«Рæстдзинад»-ы архивæй)

Footer section containing contact information for the newspaper, including phone numbers, addresses, and website details.